

Vårt datum
2025-09-01

Vår Referens
TV 2025/843
Per Everhill
per.everhill@tekniskaverken.se
013-20 83 08

Ert datum/Your date
2025-05-15

Er referens/Your reference
KN2025/01039

Klimat- och
näringslivsdepartementet
103 33 Stockholm

kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.e.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande avseende betänkandet SOU 2025:47, Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning?

Tekniska Verken i Linköping AB (Tekniska Verken) lämnar härmed synpunkter på betänkandet SOU 2025:47, Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning?

Tekniska Verken är en regional energikoncern som ägs av Linköpings kommun. Tekniska Verken bedriver verksamhet inom produktion, distribution och försäljning av el, fjärrvärme och biogas. Vi är också aktiva på därmed sammanhängande marknader, exempelvis försäljning av stödtjänster för elsystemet och andra flexibilitetstjänster. Verksamheten bedrivs i hela Sverige, men med fokus på Linköping och närliggande kommuner.

Tekniska Verken stödjer vår branschorganisation Energiföretagen Sveriges svar, men vill särskilt lyfta fram följande:

Övergripande synpunkter

Tekniska Verken delar i huvudsak betänkandets beskrivning av dagens elmarknadssituation och dess utmaningar. Såsom konstateras i betänkandet föreligger en rad osäkerheter kring framtidens efterfrågan på el vilket försvårar mer övergripande reformförslag. I betänkandet presenteras en rad förslag som syftar till att finjustera dagens elmarknadsdesign. Tekniska Verken tillstyrker huvuddelen av dessa förslag, exempelvis författningsförslagen syftande till harmonisering med EU:s olika regelverk.

I ljuset av den rådande marknadsutvecklingen hade emellertid Tekniska Verken önskat mer övergripande reformer syftande till att möta framtidens behov hos kunderna och det svenska elsystemet. Dagens elmarknad bygger huvudsakligen på försäljning av el i form av levererade kilowattimmar till slutkund. Idag har vi ett kraftigt överskott på elenergi under huvuddelen av årets timmar i samtliga svenska elprisområden samtidigt som de genomsnittliga rörliga elproduktionskostnaderna närmar sig noll för en stor del av den svenska elproduktionsmixen. Trenden med allt fler timmar med mycket låga eller till och med negativa elpriser är tydlig. Samtidigt ser vi tidvis brist på eleffekt i specifik geografi med mer volatila elpriser som följd. Även om nya intäktsströmmar från exempelvis balansmarknaden och riskavlyftande

affärsmodeller (PPA (Power Purchase Agreement)) tillkommit på senare år innebär ett allt för ensidigt fokus på kilowattimmar med lågt volatilt elpris en mycket utmanande marknad för investeringar i ny elproduktion. Tecniska Verken vill se mer omfattande reformer mot en elmarknad som i högre grad ger ersättning för tillgänglighet i rätt geografi vid rätt tidpunkt. Det vill säga de förmågor som efterfrågas av elsystemet på national-, regional-, och lokal nivå.

I betänkandet föreslås ett antal reformer för att minska risken för investeringar i kärnkraft och havsbaserad vindkraft. Tecniska Verken håller med om att denna typ av investeringar svårligen kan bli verklighet på den svenska elmarknaden utan statliga riskavlyft. Tillförandet av stora mängder ny kraftproduktion som agerar på andra marknadsvillkor än övriga icke-riskavlyft kraftproduktion innebär en risk för att den senare slås ut, exempelvis genom allt för låga elpriser. Den risken måste beaktas vid utformandet av dessa reformer.

Ett elsystem i förändring

Analysen av omvärldsutvecklingen och det svenska elsystemet är mycket grundligt genomförd. Den torde kunna komma till användning som beslutsunderlag i flera andra sammanhang. Härvid vill Tecniska Verken särskild betona den osäkerhet som råder avseende framtidens elbehov och därmed prisutvecklingen på el som är avgörande för investeringsviljan i branschen. Särskilt då enskilda energikrävande industriprojekt i dag kan ha stor påverkan på efterfrågan till och med på nationell nivå.

Riskhantering och riskdelning

- Tecniska Verken håller med om betänkandets slutsats att investeringar i viss ny elproduktion idag inte blir av på grund av osäkerheter på marknaden. Det handlar om kapitalkrävande investeringar som görs på mycket lång sikt där framtida marknadsvillkor dagsläget svårligen kan bedömas.
- Tecniska Verken håller med att differenskontakt och direkta prisstödssystem är en möjlig lösning för att få till stånd nyinvesteringar. Det finns emellertid en risk för avsevärd marknadspåverkan om stora mängder av enskilda kraftslag, exempelvis kärnkraft och havsbaserad vindkraft erhåller olika former av intäktsgarantier från staten där övriga producenter utelämnas. Tillförseln av stora mängder subventionerad kraft kommer bidra till ett lägre elpris vilket påverkar lönsamheten för icke-subventionerad kraft.
- Tecniska Verken skulle hellre vilja se differenskontakt med ett bredare anslag såsom omfattande flera kraftslag och även i mindre volymer. Härvid skulle kontraktet också kunna kopplas till andra nyttor såsom regionala och lokala effekt- och kapacitetsbehov. Exempelvis skulle ett sådant system kunna bidra till konvertering av värmeverk till kraftvärmeverk vilket skulle bidra till mer tillgänglig eleffekt kalla vinterdagar när det svenska elsystemet vanligtvis är hårt belastat.

- Tekniska Verken tillstyrker förslaget om att Sverige inte bör införa standardiserade kontrakt för långsiktiga elköpsavtal. Dessa bör kunna utformas fritt utifrån berörda parter behov och rådande marknadsförutsättningar.
- Tekniska Verken tillstyrker förslaget om att införa en beredskap för statliga kreditgarantier till elproducenter liknande det som beslutades i samband med energikrisen 2022. Detta skulle stärka den finansiella marknadens motståndskraft i krissituationer.

Systemansvar

- Tekniska Verken tillstyrker förslagen i betänkandet avseende utvecklad planeringsförmåga för elsystemets utveckling på olika nivåer. För att kunna möta behov av framtida, men ännu ej beställd elinfrastruktur är det viktigt att intäktsregleringen för elnätsföretag möjliggör investeringar på prognos.
- Tekniska Verken tillstyrker betänkandets förslag avseende tydliggörande av roller och uppdaterade definitioner av olika marknadsaktörer. Det är en fördel om dessa begrepp harmoniseras med motsvarande EU-regelverk. Tekniska Verken tillstyrker också förslaget om inrättandet av ett elförsörjningsråd. Härvid är det viktigt med en bred representation av olika samhällsintressen, exempelvis från energibranschen. Härvid bör också riktlinjer och regelverk införas som gör det möjligt för stat och kommun att i vissa avseenden prioritera kunder avseende tillgång på eleffekt. Det kan exempelvis handla om att säkerställa kritiska samhällsfunktioners tillgång till eleffekt (exempelvis sjukhus och försvarsintressen) framför mindre prioriterade kommersiella intressen.
- Tekniska Verken tillstyrker förslaget om att den aktör i vars system kapacitetsbrist finns också bör vara ansvarig för dessa åtgärdade. Samtidigt är det viktigt att systemansvariga aktörer får tillgång till en bredd verktyglåda av lösningar för att lösa kapacitetsbrist i elsystemet. Ett sätt att säkerställa detta är införandet av en Totex-reglering inom ramen för elnätsföretagens intäktsreglering som därmed likställer operativa kostnader med kapitalkostnader. Till exempel bör systemansvariga för distributionssystem kunna stödja investeringar i elproduktion med förmågor som avhjälper kapacitetsbrist. Vidare är förslagen i Energimarknadsinspektionens regeringsutredning att utreda möjligheten för elnätsföretag att använda och fördela outnyttjad effekt i elnäten snarast implementeras. Detta avseende exempelvis rätten att "köpa tillbaka" outnyttjad kapacitet och att införa aktiva kösystem för nyanslutningar.
- Tekniska Verken tillstyrker förslaget om att tillåta permanenta villkorade avtal. Villkorade avtal är ett verktyg som möjliggör ett mer effektivt elnätsutnyttjande som gynnar såväl elnätsföretagen som den aktuella kunden som vanligtvis kompenseras med lägre elnätsavgifter. Dagens regelverk där varje villkorat avtal ska godkännas av Energimarknadsinspektionen motverkar detta.

- Tekniska Verken tillstyrker förslaget om att systemansvaret för icke-koncessionspliktiga elnät bör utredas. Icke-koncessionspliktiga elnät undantas idag från en rad regler som berör leveranssäkerhet, exempelvis rätten till kompensation för längre elavbrott, cybersäkerhetskrav kopplade till säkerhetsskyddslagen och rätten till förbrukningsdata. Vidare finns inte heller något skydd för anslutna kunder vid konkurs. Ett utökad systemansvar för icke-koncessionspliktiga elnät alternativt krav på avtal för dessa funktioner med ett koncessionspliktigt elnätsföretag skulle bidra till ökad leveranssäkerhet.

Värdering av systemnyttor

- Tekniska Verken konstaterar att det idag saknas tillräckliga prissignaler för ny elproduktion i för elsystemet rätt geografi med rätt egenskaper (exempelvis förmåga att producera i önskad tid). Till exempel bidrar kraftvärmen till kraftbalansen på lokalnätets nivå under kalla vinterdagar när den behövs som bäst, samtidigt som lönsamheten påverkas negativt av elprisutvecklingen över tiden på elprisområdesnivå. Tekniska Verken anser att det bör utredas huruvida den svenska elmarknaden kan utvecklas avseende lokaliseringssignaler på samtliga nivåer.
- Tekniska Verken är positiva till att en ersättning införs för mekanisk rotationsenergi. Det skulle vara ett viktigt steg mot att premiera kraftslag med egenskaper som efterfrågas av elsystemet.
- Tekniska Verken tillstyrker förslaget om att det ska vara tillåtet med lokaliseringsprinciper i elnätstarifferna.
- Tekniska Verken tillstyrker förslaget om införande av en ersättning för reaktiv effekt. Det skulle vara ett viktigt steg mot att premiera kraftslag med egenskaper som efterfrågas av elsystemet.
- Tekniska Verken avstyrker förslaget i betänkandet om att avskaffa nätnyttoersättningen. För många kraftproducenter, exempelvis kraftvärmeföretag ger nätnyttoersättningen ett viktigt bidrag till intjäningsförmågan som också styr produktionen mot de tillfällen där den gör mest nytta för elsystemet. För större aktörer, exempelvis kraftvärmeverk, är nätnyttoersättningen ofta individuellt utformad och villkorad. Det gör den mycket skapare än den generella nätnyttoersättning som exempelvis ges till solelsproducenter för utmatad solelskilowattimmar på elnätet oavsett tid och plats. I stället för att utveckla nätnyttoersättningen bör den utvecklas och förfinas för att ge styrsignaler för ett effektivare elsystem.
- Förmågor som ö-drift och dödnätstart kan avsevärt bidra till ökad leveranssäkerhet i krig och kris. Då dessa förmågor inte ger något bidrag till energiföretagens kommersiella verksamhet på den avreglerade elmarknaden är det rimligt att de finansieras av staten, exempelvis genom elberedskapsavgiften. I syfte att främja satsningar på dessa förmågor är det rimligt att ersättningen ligger på en nivå som gör

Pt

det attraktivt för företag att utveckla dessa förmågor och inte enbart ger kostnadstäckning.

Anvisade elavtal och utsatta kunder

- Tekniska Verken anser att dagens system med anvisade elnätsavtal i huvudsak fungerar väl. Allt fler kunder väljer aktivt elavtal och tillgången på information om alternativa avtal på elmarknaden är god. Med anledning av att anvisningsavtal kan brytas med kort varsel är det nödvändigt, bla i ett krafthandelsperspektiv, att ta ut ett högre pris för dessa. Tekniska Verken konstaterar emellertid det politiska önskemålet om avtalens avskaffande och anser då att detta bör ske under lång tid för att möjliggöra en rimlig övergång för elhandlarna och kunderna. Vidare bör en övergång till en ny modell föregå av en omfattande informationskampanj från lämpliga myndigheter, exempelvis för att undvika missnöjde vid utebliven fysisk elleverans i händelse av avsaknad av elavtal.
- Avseende förslaget om vilken elhandlare som ska vara sistahandsleverantör bör denna fastställas över en lägre tidsperiod. Detta då den största leverantören i enskilda elnät kan varieras över tiden och i teorin ändras varje månad. Att vara sistahandsleverantör är förknippat med större kreditrisker än för övriga kunder. Det är därför rimligt att någon form av ekonomisk kompensation utgör för dessa.

Fortsatt kontakt

Tekniska Verken hoppas att Klimat- och näringsdepartementet kommer att beakta dessa synpunkter. Vi välkomnar frågor på detta remissyttrande.

Med vänlig hälsning

Mile Elez

Divisionschef Utveckling, Tekniska Verken i Linköping AB (Publ)